LÖG

105
3. maí

um Ræktunarsjóð Íslands.

Vér Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur, Vinda og Gauta, hertogi í Slésvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þéttmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Að Vér samkvæmt 17. gr. laga, dagsettra í dag, um breyting á ýmsum lagaákvæðum, er varða fasteignaveðslán landbúnaðarins, höfum látið fella meginmál 6.—16. greinar þeirra inn í lög nr. 17 13. júní 1925, um Ræktunarsjóð Íslands, og gefum lögin frá 1925 út svo breytt:

1. gr.

Tilgangur Ræktunarsjóðs Íslands er að efla ræktun landsins og stuðla að bættum húsakynnum í sveitum.

2. gr.

Höfuðstóll sjóðsins er andvirði þjóðjarða þeirra, sem seldar hafa verið frá árslokum 1883. Ennfremur rennur í sjóðinn:

1. Tekjur af þjóðjörðum frá fardögum 1925 og andvirði þeirra, sem seldar verða, svo og ársvextir sjóðsins.
2. Tillag úr ríkissjóði 250 þús. kr. Er það samningsatriði milli stjórnar sjóðsins og ríkisstjórnarinnar, hvenær og á hvern hátt greiðsla þessi fari fram, en lokið skal henni eigi síðar en 1. júní 1930.
3. Varasjóður 1. flokks veðdeildar, þá er lokið er öllum skuldbindingum þess flokks.
4. 1 milljón króna, er ríkissjóður leggur fram til frekari aukningar á höfuðstól sjóðsins. Skal ríkissjóði þegar séð fyrir sérstökum tekjum í þessu skyni.
5. Það af Viðlagasjóði Íslands, sem er fram yfir eign veðdeildar Búnaðarbanka Íslands eins og hann telst 1. jan. 1935. Skal áður fram fara nákvæmt mat á sjóðnum. Ákveður ráðherra tilhögun matsins, að fengnum tillögum bankastjórnar Búnaðarbankans.

3. gr.

Ræktunarsjóðurinn skal gefa út vaxtabréf, er nefnast jarðræktarbréf. Skulu það vera skuldabréf, er hljóða upp á handhafa, en nafnskrá má þau í bókum sjóðsins. Stjórn sjóðsins kveður á um lögun og útlit bréfanna. Fjármálaráðherra og stjórn sjóðsins undirskrifa bréfin.

Vaxtabréfin skulu gefin út í flokkum. Ákveður stjórn sjóðsins, hvenær lokið skuli hverjum flokki, en það skal ætíð gert áður en liðin eru 8 ár frá því er flokkurinn var opnaður.

105 3. maí

Aldrei má vera meira í umferð af vaxtabréfum en nemur sexfaldri upphæð höfuðstóls Ræktunarsjóðs.

Ef meira er gefið út um stundarsakir af vaxtabréfum en nemur þeirri fjárhæð, sem Ræktunarsjóður á í veðskuldabréfum, er bera jafnháa vexti og vaxtabréfin, þá skal geyma andvirði mismunarins í Landsbankanum, unz því verður varið til útlána samkvæmt tilgangi Ræktunarsjóðsins.

Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkissjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiða á í ríkissjóð.

Í reglugerð fyrir Ræktunarsjóðinn, sem ráðherra setur, skal ákveða fjárhæð bréfanna, vexti, gjalddaga vaxtanna, hvar þá skuli greiða og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. Þar skal og ákveðið tímatakmark, er innlausn allra vaxtabréfa hvers flokks skal vera lokið, og skal það aldrei vera síðar en 45 árum frá því er flokkur var opnaður.

4. gr.

Til kostnaðar við rekstur Ræktunarsjóðs leggur ríkissjóður 10 þús. kr. árlega í þrjú fyrstu árin eftir að lög þessi öðlast gildi, og úr því fer upphæðin minkandi um 1000 kr. árlega, unz tillag þetta fellur burtu.

5. gr.

Ræktunarsjóðurinn er undanþeginn öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis og sveitarfélaga. Svo á hann og rétt á að fá ókeypis eigna- og veðbókarvottorð fyrir sjálfan sig.

6. gr.

Leggja skal í varasjóð tekjuafgang þann, sem kann að verða samkvæmt árlegum reikningsskilum sjóðsins, eftir að 2½% ársvextir af höfuðstólnum hafa verið lagðir við hann, þangað til varasjóðurinn er orðinn 15% af upphæð höfuðstóls. Þar eftir er stjórn sjóðsins skylt að leggja í varasjóð svo mikið af tekjuafganginum, sem þarf til þess að varasjóður haldi áfram að vera 15% af höfuðstólnum, en þann tekjuafgang, sem þar er fram yfir, má leggja við höfuðstólinn.

Fé varasjóðs má ekki nota til útlána, heldur skal það ávaxtað á þann hátt, að handbært sé, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð Ræktunarsjóðs. Af varasjóði skal greiða tap, er Ræktunarsjóður kann að verða fyrir vegna útlána.

7. gr.

Til tryggingar vaxtabréfum Ræktunarsjóðs er:

1. Skuldabréf þau, er Ræktunarsjóður fær frá lántakendum, og fé það, er hann kann að eiga í Landsbankanum samkvæmt 3. gr.
2. Varasjóður Ræktunarsjóðs.
3. Höfuðstóll Ræktunarsjóðs.
4. Ábyrgð ríkissjóðs.

Ef taka þarf til tryggingarinnar, skal það gert í þeirri röð, sem hér er talin.

8. gr.

Fé Ræktunarsjóðs má eingöngu lána til jarðræktar og til húsagerðar á býlum í sveitum.

Til jarðræktar teljast þær jarðabætur, sem greinir í II. kafla jarðræktarlaganna frá 20. júní 1923, og þær aðrar jarðabætur, sem reglugerð Ræktunarsjóðs tiltekur.

Lán til húsagerðar má veita til íbúðarhúsa, peningshúsa og geymsluhúsa úr varanlegu efni, er samsvara jörðinni sem bændabýli að stærð og verði, en venjulega skal þess krafizt, að jarðabætur séu áður gerðar á býlinu, eftir því sem stjórn Ræktunarsjóðs telur hæfilegt.

Upphæð lánanna má nema allt að $^3/_5$ virðingarverðs þeirra jarðabóta og allt að helmingi virðingarverðs þeirra húsa, sem lánin eru veitt til. Venjulega skulu lánin eigi koma til útborgunar fyrr en jarðabót eða hús, sem lánað er til, er fullgert. Þó má lán koma til útborgunar meðan verkið stendur yfir, að nokkru eða öllu, ef nægilegt veð er fyrir samkvæmt ákvæðum 9. gr. og lýsing á mannvirkinu, kostnaðaráætlun og áætlun um arð af endurbótinni, eða verðhækkun vegna hennar liggur fyrir, enda er lántakanda þá skylt að ljúka við mannvirkið innan þess tíma, er stjórn Ræktunarsjóðsins tiltekur og aldrei má lengri vera en 5 ár. Nánari ákvæði um eftirlit með framkvæmd slíkra mannvirkja skal setja í reglugerð sjóðsins.

Nú er veittur styrkur af opinberu fé til mannvirkis, og má þá upphæð lánsins að viðbættum styrknum eigi fara fram úr $^2/_3$ virðingarverðs mannvirkisins.

9. gr.

Lánin má veita gegn þessum tryggingum:

a. Gegn fasteignaveði, með tryggingu innan $^3/_5$ af virðingarverði veðsins, enda hvíli eigi veðskuldir til annara en opinberra sjóða á eigninni á undan veðrétti þeim, er Ræktunarsjóður fær. Ef umbætur þær, sem lánið er veitt til, eru gerðar á fasteign þeirri sjálfri, sem veðsett er, skal heimilt að telja verð umbótanna sjálfra til viðauka við virðingarverð eignarinnar óbættrar, án þess að ný virðing á fasteigninni í heild fari fram, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins.
b. Gegn afgjaldskvöð á býlum leiguliða með lífstíðarábúð eða erfðaábúð á þjóðjörðum, kirkjujörðum og öðrum jörðum ríkisins, svo og á jörðum sveitarfélaga, enda sé lánið veitt leiguliða til umbóta á býlinu sjálfu. Afgjaldskvöðin skal samsvara árgjaldinu af láninu, og skal hún haldast unz lánið er að fullu greitt.
c. Gegn ábyrgð hreppsnefnda eða sýslunefnda, að áskildu lögmæltu samþykki æðri stjórnarvalda, og baktryggingu frá lántakanda, er stjórn sjóðsins tekur gilda.

Lántakendur samkvæmt b.-lið þessarar greinar skulu hafa rétt til þess að fá afgjaldskvöð þá, er þar um ræðir, lagða á býli sín, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð Ræktunarsjóðsins.

105 3. maí

10. gr.

Verð húsa á jörðum þeim, er Ræktunarsjóðurinn tekur að veði, skal því aðeins mega telja til virðingarverðs jarðarinnar, að húsin séu vátryggð í vátryggingarstofnun, er stjórn Ræktunarsjóðs telur góða og gilda.

Í reglugerð sjóðsins má ákveða, að Ræktunarsjóður annist vátryggingar og innheimti iðgjöldin með árgjöldum af láninu, þegar stjórn sjóðsins ákveður svo.

11. gr.

Eignir þær, er Ræktunarsjóðurinn tekur að veði, og umbætur þær, er lánsupphæðin er miðuð við, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð Ræktunarsjóðsins. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Ræktunarsjóðsins megi tilnefna þá menn, er skuli framkvæma virðingarnar. Það má og heimila, að gildandi fasteignamat komi í stað virðingar á fasteigninni, og að virðingarverð jarðabóta fari eftir mati trúnaðarmanna Búnaðarfélags Íslands samkvæmt þeim reglum, sem fylgt er í skýrslum búnaðarfélaganna.

12. gr.

Búnaðarfélag Íslands og trúnaðarmenn þess skulu láta í té umsögn sína og upplýsingar um sérhverja lánbeiðni, eftir því sem stjórn Ræktunarsjóðs óskar.

Lántakandi skal á hverjum 5 ára fresti, eða oftar, ef stjórn Ræktunarsjóðs krefst þess, sýna skilríki frá trúnaðarmanni Búnaðarfélags Íslands, eða öðrum þeim, er stjórn Ræktunarsjóðs tekur gilda, fyrir því, að jarðabótinni eða byggingunni hafi verið vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað. Nánari ákvæði um þetta skulu sett í reglugerð.

13. gr.

Minnstu lán úr Ræktunarsjóði skulu vera 300 kr. Hámark lánsupphæðar til einstakrar fasteignar skal ákveðin í reglugerð. Gegn afgjaldskvöð á einstakri fasteign má ekki lána meira en 10 þús. kr., nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi og samþykki jarðeiganda komi til, og þá aldrei meira en 25 þús. kr.

Lánstíminn má vera:

a. Til matjurtagarða 5 ár.
b. Til girðinga, vega, veitugarða, vatnsveituskurða og framræslu vegna áveitu 10 ár.
c. Til rafmagnsstöðva á sveitaheimilum 15 ár.
d. Til túnræktar og framræslu vegna hennar og til áburðarhúsa og áburðargryfja og gróðrarhúsa 30 ár.
e. Til íbúðarhúsa, peningshúsa og hlöðubygginga allt að 35 árum.

Af láninu samkvæmt staflið a. og b. skal greiða afborganir frá upphafi samkvæmt ákvæðum 19. gr., en lán samkvæmt staflið c. og d. mega vera afborgunarlaus 4 fyrstu árin.

14. gr.

105

3. maí

Lán þau, er Ræktunarsjóðurinn veitir, má hann greiða í vaxtabréfum sjóðsins eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefir rétt til að heimta, að Ræktunarsjóðurinn annist endurgjaldslaust um að koma þeim í peninga svo sem þau ganga bezt, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, svo og afföll. Ræktunarsjóðurinn hefir þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hann getur fengið fyrir vaxtabréfin, eða þau hafa verið seld fyrir, að frádregnum öllum beinum kostnaði.

Stjórn sjóðsins má semja um sölu vaxtabréfa fyrirfram og bjóða þau opinberlega almenningi til sölu, enda samþykki ráðherra söluverðið og upphæð bréfa þeirra, er selja má fyrirfram.

Nú eru vaxtabréf seld með afföllum, og má þá nafnverð lánanna fara svo mikið fram úr takmörkum þeim, sem sett eru í 8., 9. og 13. gr., sem afföllunum nemur.

15. gr.

Allir bankar, bankaútibú og sparisjóðir í landinu skulu skyldir að hafa vaxtabréf Ræktunarsjóðs til sölu án sérstaks endurgjalds og hafa auglýsingu um það í afgreiðslum sínum, eftir því sem stjórn sjóðsins ákveður. Reikningsskil fyrir andvirði seldra bréfa skulu þeir gera eftir ákvæðum stjórnar Ræktunarsjóðsins. Svo eru og hinar sömu stofnanir skyldar til að annast án endurgjalds útborganir á lánum úr Ræktunarsjóði, eftir ákvæðum stjórnar sjóðsins, ef nægir peningar tilheyrandi Ræktunarsjóði eru fyrirliggjandi hjá þeim, og gera reikningsskil eftir því sem stjórn sjóðsins ákveður.

16. gr.

Verði eigendaskipti að fasteign, sem er veðsett Ræktunarsjóði, eða sem afgjaldskvöð hvílir á, til tryggingar láni úr Ræktunarsjóði, er seljandi skyldur að tilkynna sjóðnum eigendaskipti, og er stjórn sjóðsins þá heimilt að heimta lánið endurgreitt að fullu, eða að nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til.

17. gr.

Vilji maður, vegna eigendaskipta eða ábúendaskipta, taka að sér greiðslu á láni annars manns úr Ræktunarsjóði, þá skal hann leita samþykkis stjórnar sjóðsins um það, og senda beiðni um það ásamt þeim skilríkjum, er tiltekin verða í reglugerðinni, fyrir næsta gjalddaga á afborgunum og vöxtum lánsins.

18. gr.

Lánum þeim, er Ræktunarsjóður veitir, má ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu skyldum þeim, er hann hefir undirgengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða veðið gengur úr sér, svo að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húsum, sem að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á

105 3. maí

veðið skattar, gjöld eða veðkröfur, er ganga fyrir kröfum Ræktunarsjóðs, eða nýr eigandi eða ábúandi vanrækir að taka lánið að sér, er stjórn Ræktunarsjóðsins heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga þegar, án uppsagnar.

19. gr.

Skuldunautar Ræktunarsjóðs skulu greiða vexti, afborganir og tillag til að borga kostnað við sjóðinn í einu lagi, með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga, sbr. þó 13. gr., um lán, sem veitt eru afborgunarlaus fyrstu 4 árin.

Hver lántakandi skal greiða ½% af lánsupphæð sinni í varasjóð, um leið og hann tekur lánið.

Árlegt tillag, til að borga kostnað við sjóðinn og til varasjóðs, er ½% á ári af upphæð lánsins eins og það var fyrir hvern gjalddaga. Gjald þetta fellur burtu, ef vextir þess flokks, sem lánið er veitt úr, eru 5% eða hærri; og ef vextirnir eru milli 4½% og 5%, færist gjaldið niður hlutfallslega, svo að vextirnir að viðbættu gjaldinu fari ekki fram úr 5%. Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó eigi minna en 100 kr. í einu, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með vaxtabréfum þess flokks Ræktunarsjóðsins, er lán hans var veitt úr, eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tímum árs má og borga lán að fullu, ef stjórn Ræktunarsjóðsins samþykkir, þó því aðeins að það sé sjóðnum að skaðlausu.

20. gr.

Afborgunum þeim og endurborgunum, sem greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga af lánum þeim, sem veitt hafa verið vegna sölu vaxtabréfa, skal varið til að innleysa vaxtabréf þau, er Ræktunarsjóðurinn hefir gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefir umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna. Annan kveður ráðherra til þess, hinn stjórn sjóðsins. Þá er hlutkesti hefir farið fram, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara tölurnar á vaxtabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð Ræktunarsjóðsins. Sjóðurinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa vaxtabréf í stærri stíl.

21. gr.

Handhafar eða eigendur vaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta, gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á næsta gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því.

22. gr.

Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð Ræktunarsjóðs, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga.

23. gr. **105**

Nú glatast vaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum Ræktunarsjóðs, og getur 3. maí
þá stjórn sjóðsins á kostnað eiganda innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur stjórn Ræktunarsjóðsins útgefið handa hinum skráða eiganda nýtt vaxtabréf, með sömu upphæð og það, er glataðist án þess að nokkur annar, er vaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur sjóðnum. Um ógilding annara vaxtabréfa fer eftir almennum lögum.

24. gr.

Vaxtabréf þau er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til afborgana af lánum, má ekki framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins, ásamt vaxtamiðum og stofnum þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu Ræktunarsjóðs, og skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda, ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár.

25. gr.

Vaxtamiða og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í afgreiðslu Ræktunarsjóðs í Reykjavík. Í reglugerð sjóðsins má ákveða, að útborganir þessar fari einnig fram annarsstaðar.

26. gr.

Þegar lán er komið í gjalddaga, hefir Ræktunarsjóðurinn heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkv. ákvæðum í tilskipun um fjárráð ómyndugra 18. febr. 1847, 10. gr. eða láta leggja Ræktunarsjóði það út til eignar, ef þörf er á. Ræktunarsjóður þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar málskoti.

Ræktunarsjóðurinn hefir aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefir skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu.

Ræktunarsjóðurinn getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara.

27. gr.

Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal Kirkjujarðasjóðs, Bjargráðasjóðs, sjóðs Brunabótafélags Íslands, svo og annara sjóða, er standa undir vörzlu ríkisins, skal að nokkrum hluta verja til að kaupa jarðræktarbréf, og ákveður ríkisstjórnin árlega upphæðina, eftir að hafa kynnt sér reikningsskil viðkomandi sjóða.

105 Ríkisstjórnin gerir sérstakan samning við stjórn Landsbanka Íslands um
3. maí kaup á verðbréfum sjóðsins, er nemi allt að 1400000 kr.

28. gr.

Stjórn Búnaðarbanka Íslands hefir á hendi stjórn Ræktunarsjóðs samkv. lögum nr. 31 14. júní 1929, um Búnaðarbanka Íslands.

29. gr.

Lán þau, er veitt hafa verið úr Búnaðarlánadeild Landsbankans, þá er Ræktunarsjóður tekur til starfa samkvæmt þessum lögum, má yfirfæra til Ræktunarsjóðs, þótt lánsskilmálar séu aðrir en þessi lög ákveða, enda taki Landsbankinn vaxtabréf Ræktunarsjóðs með nafnverði sem greiðslu fyrir skuldabréf þau, er hann samkvæmt þessu afhendir Ræktunarsjóði.

30. gr.

Í reglugerð fyrir Ræktunarsjóðinn má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bága við nein ákvæði í lögunum.

31. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög um stofnun Ræktunarsjóðs Íslands, 2. marz 1900, lög 20. okt. 1905, um breyting á þeim lögum, lög 14. nóv. 1917, um breytingu á sömu lögum, lög 4. júní 1924, um stofnun Búnaðarlánadeildar við Landsbanka Íslands, og önnur lagaákvæði, sem koma í bága við lög þessi.

32. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og skal Ræktunarsjóður taka til starfa samkvæmt þeim eigi síðar en 1. okt. 1925.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér að hegða.

Gjört á Amalíuborg, 3. maí 1935.

Undir Vor konunglega hönd og innsigli.

Christian R.
(L. S.)

Hermann Jónasson.